

12. Jak zabíjet konverzaci

Ve skupince známých si povídají o tom, co hrají v kinech, nač by se hodilo jít. Řeč se stočí na nový český film ze současnosti „Hoře z nerozumu“. Názory se různí, jeden říká, že je zajímavý, druhému se líbil, třetí má jisté výhrady, čtvrtý mlčí. Ti, kteří film neviděli, se zájmem naslouchají a posléze jeden z nich podotkne, že se asi půjde podívat. Tu se pan Karel Čtvrtý zhluboka nadechne a podrážděně pronese: „Teď mě teda poslouchejte a dávejte dobrou pozor! Tenhlecten film, co o něm pořád dokola mluvíte, nestojí vůbec za řeč a může se líbit jen naprostému ignorantovi. Typický, banální kýč!“ Následuje chvilka výmluvného, udiveného ticha.

Situace druhá. Pět mladých mužů sedí v hospodě, popíjejí pivo a se zjevným potěšením se poněkud hlučně baví o tom, jak příští víkend pojedou na chatu. Jeden z mladíků podotkne, že by bylo fajn, kdyby s nimi jel i nepřítomný kamarád zvaný Bafan, je s ním sranda. A tu pronese ten nejhluchnější: „CÓ?! Bafana já nesnáším, je to pako. Když pojedou, tak já, pánové, já na vás kašlu, se mnou nepočítejte“. Následuje nikoli ticho, nýbrž stále prudší hádka nejprve o Bafanovi a za chvilku o všem možném.

A ještě situace třetí. Otec, matka a jejich dva potomci (11 a 14 let) sedí u večeře a povídají si o tom, že dnes je večeře zdravá, byt chudá a že by se někdy mohlo zajet k babičce do Mělčan. Starší dcera chvilku mluví o jedné profesorce, která

se nemožně obléká. Mladší sourozenec se chce taky uplatnit a začne povídat o tom, jak se dnes s klukama celé odpoledne hádali, jestli ufoňi existují, či nikoli. Otec zbystří pozornost, povytáhne obočí a zvýšeným hlasem pronese: „Říkáš celé odpoledne?! A to nemáte nic rozumnějšího na práci!? Přece je naprosto jasný, že všichni ti ufoňi jsou jen klam, někdo se chce dělat zajímavým. A vůbec: místo aby ses zabýval gramatikou a opravil sis tu čtyřku z diktátu, propkáš celý den o nesmyslech. Tak takhle teda ne, chlapče!“ Co následovalo? Sestra se ušklíbala na bratra, ten odsunul talíř s nedojezenou ovesnou kaší, matka-manželka honem začala uklízet ze stolu a otec zachmuřeně zašmátral po včerejší Mladé frontě Dnes.

Ve všech třech příkladech se posezení jaksi zvtlo, zadrhlo. Ale než se tak stalo, povídali si v pohodě, bez velkých emocí, nezávazně a hlavně bez toho, že by se někdo povyšoval nad ostatní. A taky, všimněte si, pokaždé seděli kolem stolu či stolku, tedy na jistou vzdálenost, nejlépe tak od dvou do čtyř pěti metrů. Tím vším byly splněny podmínky konverzačního stylu, včetně té základní: všichni si byli rovni, protože konverzační styl, jak řečeno, předpokládá symetrické pozice. Bývají zcela přirozené ve skupině známých, mezi spolužáky, vojiny základní služby, sourozenci, v hostincích nižších cenových skupin.

Náročnější – alespoň pokud jde o konverzaci – to bývá se vztahy primárně asymetrickými (rodič – dítě, žák – učitel, nadřízený – podřízený). Jestliže mají „primární asymetrii“ spolu příjemně a správně konverzovat, je nezbytné, aby dokázali vytvořit tak řečenou **dočasnou konverzační symetrii**: rodič sestoupí ze své rodičovské pozice, přestane nabádat či vyčítat a dá synovi jasně najevo, že si budou jen tak povídat. A že oba dva mají právo vnášet svoje náměty i povinnost naslouchat

jeden druhému, aby se mohli těšit z toho, že jsou spolu. A také pan učitel přestane učit, poučovat, kárat i chválit a zasedne se žáčky – nežáčky kolem stolu či ohně, aby si mohli v míru a pohodě vyprávět. Otec z našeho třetího příkladu tohle nedokázal, nevydržel. Po sdělení svého syna o ufonech náhle přešel ze symetrické pozice do typicky rodičovské, asymetrické. Tím konverzace končí. Můžeme to vyjádřit i obecně: kdo umí s druhými být v rovnovážné pozici, ten bývá dobrým a žádaným společníkem, konverzace pěkně plyne. A naopak: jakmile se začnu drát do pozice směrem „nahoru“, jakmile začnu kázat, nabádat, přesvědčovat, poučovat, hádat se nebo vést sáhodlouhé monology – konverzace zadrhává, až zanikne docela. Dovolují si nabídnout sedmero doporučení. Budete-li se jimi řídit, lze zaručit umrtvení, přímo zabití vzácného tvora – příjemné konverzace.

- ☛ 1. Mluvte co nejdéle o jednom námětu, který považujete za důležitý a významný. Začne-li někdo o něčem jiném, počkejte jen malou chvíli (třeba než se rušitel nadechne) a rychle se vraťte k vašemu původnímu námětu. Osvědčuje se podrobně vyprávět obsah nějakého filmu nebo knížky, nejlépe detektivky, lze též dlouze povídat o svých zážitcích z cest. Dobře trenovaní „antikonzervátoři“ si jakoby vyžadají svolení, lze například říct: „Tak abych se vrátil k tomu, jak jsem onehdy byl v Německu, tak vám řeknu ještě takovou velmi zajímavou příhodu, jak si mě na hranicích vůbec nevšimli, když dovolíte.“ Tady je právě ono „dovolení“, je ovšem nutné na nic nečekat a rychle pokračovat: „Tak jak jsem tam jel, bylo to ve čtvrtek, vlastně v pátek, asi tak před čtrnácti dny, možná i patnácti, rozumíte, tak jsem přijel na hranici (...)“

- ☛ 2. Ať už se vede řeč o čemkoli, musíte vždy pronášet zcela jednoznačné, zásadní soudy, nekompromisní hodnocení typu „přes to nejede vlak“. Osvědčuje se uvádět každou větu slovy: já zásadně, já jednoznačně, já v žádném (v každém) případě a podobně. Nejúčinnějším antikoncepčním manévrem však je sdělit přítomným, že kdo si náhodou myslí něco jiného než já, je ignorant, odpadlík, zrádce a navíc absolvent zvláštní školy.
- ☛ 3. Zásadně se nikoho na nic neptejte, stejně by vám neřekl nic, co byste sám lépe nevěděl. Přípustné jsou otázky řečnické, kdy si tazatel sám ihned odpoví. Může třeba nastat situace – je málo pravděpodobná, ale připusťme ji – že ztratíte orientaci v neznámém městě. Nejlépe je chodit pořád dokola, třeba se časem ocitnete na hlavním náměstí. Když už se ale tak ponížíte (tlačí boty), že se někoho zeptáte na cestu, nečekejte na odpověď a obšírně vysvětlete prostému domorodci, jak by měl správně, jasně a přesně udávat směr.
- ☛ 4. Když se s vámi dá kdokoli kdekoli do řeči, je třeba využít toho a poučit ho, poradit mu, popřípadě získat ho pro nějaký váš názor, aby věděl, co si má myslet a jak správně jednat. Víte přece dobře, že lidi jsou jako malé děti, a proto jim někdo dospělý a zralý musí stále říkat co a jak. Kdyby snad náhodou nějaký „nezralec“ podotkl, že si myslí něco jiného než vy, vyvolejte spor (viz další bod). A když váš protějšek neříká nic a nechá vás mluvit, je naprosto jasné, že s vámi souhlasí, že jste jej plně získal na svou stranu. A pokud byste se někdy náhodou dověděl, že tomu tak není a dotyčný někde řekl

něco jiného, považujte ho za pokrytce nebo raději hned za zrádce.

- ☛ **5. Kdykoli máte jen trochu možnost, vyvolejte spor, hádku, konflikt. Jednak tím uvolníte vnitřní přetlak, který vám působí stálou podrážděnost a našťvanost, hlavně však získáte pověst neohroženého a nekompromisního člověka. Pokud se vám náhodou až příliš velký počet lidí vyhýbá a moc se s vámi nebaví, je to jen a jen jejich chyba.**
- ☛ **6. Za všech okolností a v každé společnosti buďte zcela bezprostřední, říďte se svými impulsy, nápady. Jakmile se vám začne chtít zpívat, učiňte tak okamžitě a trvejte na tom, aby zpívali všichni ostatní. Nakonec se se jim to taky zalíbí. A kdyby snad ne, opět je to jen jejich chyba.**
- ☛ **7. A konečně: necht' vám nikdy nesejde z mysli, že tím nejzajímavějším námětem pro každého jste vy sám, vaše názory, zkušenosti, přání a zásady. Přece vám to všichni dávají najevo. A pokud náhodou ne, je to určitě tím, že jim musíte něco důležitého napřed i potom povídat vy sám.**